

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

I. Všeobecná časť záväzkového práva

1. **Pojem záväzkového práva (pojmy záväzok, pohľadávka, dlh, dlžník, veriteľ)**
2. **Systematika záväzkového práva (triedenie)**
3. **Záväzkovoprávny vzťah**
 - 3.1. Subjekty a strany záväzkovoprávneho vzťahu
 - 3.2. Predmet a obsah záväzkovoprávnych vzťahov
 - 3.3. Druhy záväzkovoprávnych vzťahov
4. **Existencia a trvanie záväzku a nakladanie s ním**
 - 4.1. Vznik záväzku
 - 4.2. Zmeny záväzku
 - 4.2.1. Zmeny v obsahu záväzku
 - 4.2.2. Zmeny v osobe veriteľa a dlžníka
 - 4.3. Zabezpečenie záväzku
 - 4.4. Zánik záväzku

II. Osobitná časť záväzkového práva – Záväzky z právnych úkonov

1. **Zmluvy o prevode vlastníckeho práva**
 - 1.1. Kúpna zmluva
 - 1.2. Darovacia zmluva
2. **Obstaráateľské zmluvy**
 - 2.1. Zmluva o dielo
 - 2.2. Príkazná zmluva (obstaranie predaja veci, zájazdu)
 - 2.3. Sprostredkovateľská zmluva
3. **Zmluvy o prenechaní veci**
 - 3.1. Zmluva o pôžičke
 - 3.2. Zmluva o výpožičke
 - 3.3. Nájomná zmluva
4. **Zmluvy o poskytnutí služieb**
 - 4.1. Zmluva o ubytovaní
 - 4.2. Zmluva o preprave
 - 4.3. Zmluva o úschove
5. **Poistná zmluva**

- 6. Zmluva o združení**
- 7. Stávka a hra**
- 8. Verejný prísľub**

I. Všeobecná časť záväzkového práva

1. Pojem záväzkového práva

Záväzkové právo predstavuje právne odvetvie občianskeho práva, ktoré tvorí súbor právnych noriem o záväzkovoprávnych vzťahoch (záväzkoch).

Záväzok

- v širšom zmysle rozumieme záväzkovoprávny vzťah ako druh občianskoprávneho vzťahu
- v užšom zmysle rozumieme povinnosť vyplývajúcu z tohto záväzkovoprávneho vzťahu, t.j. záväzkovú povinnosť

Pohľadávka v. dlh

- pohľadávka predstavuje subjektívne právo jedného subjektu (veriteľa) požadovať od druhého subjektu tohto istého záväzkovoprávneho vzťahu (dlžníka) určité plnenie, t.j. aby niečo dal (*dare*), niečo konal (*facere*) alebo nekonal, t.j. opomenul (*omittere*) alebo strpel (*pati*). V prípade, že ide o pohľadávku splatnú, nazýva sa nárokom (uplatniteľným na súde)
- dlh predstavuje naopak povinnosť jedného subjektu (dlžníka) aby druhému subjektu toho istého záväzkovoprávneho vzťahu (veriteľovi) poskytol určité plnenie

Vo všeobecnosti teda možno konštatovať, že veriteľ má voči dlžníkovi pohľadávku (t.j. má právo), zatiaľ čo dlžník má voči veriteľovi dlh (t.j. má povinnosť).

2. Systematika záväzkového práva a jeho triedenie

Základná úprava všeobecného záväzkového práva je zakotvená v zákone č. 40/1964 Zb. Občianskom zákonníku (ďalej aj „ObčZ“), a to 1) v šiestej časti „Zodpovednosť za škodu a bezdôvodné obohatenie“ a 2) ôsmej časti „Záväzkové právo“. Pokiaľ ide o ostatné predpisy, úpravu záväzkového práva nájdeme napr. v zákone č. 513/1991 Zb. Obchodnom zákonníku, zákone č. 311/2001 Z. z. Zákonníku práce, zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine a v iných.

Podľa právneho dôvodu rozlišujeme záväzkové právo

a) Zmluvné (zmluvy)

- zmluvy zakladajúce záväzkovoprávne vzťahy (zmluvy typické – pomenované, zmluvy nepomenované – inominátne, zmluvy zmiešané)
- zmluvy zabezpečujúce iné záväzkovoprávne vzťahy (záložná zmluva, zmluva o zabezpečovacom prevode práva)
- zmluvy spôsobujúce zmeny záväzkovoprávneho vzťahu (dohoda o prevzatí dlhu alebo o pristúpení k dlhu)

- zmluvy majúce za následok zánik záväzkovoprávneho vzťahu (dohoda o urovnaní, dohoda o odpustení dlhu)

b) Deliktuálne

- Záväzky zo spôsobenej škody (zodpovednosť za škodu)
- Záväzky z vadného plnenia (zodpovednosť za vady)
- Záväzky z omeškania (zodpovednosť za omeškanie)

c) Kvázideliktuálne (záväzok z bezdôvodného obohatenia)

- d) Záväzok z konania bez príkazu** (Ak niekto bez toho, aby bol na to oprávnený, obstará cudziu záležitosť, aby odvrátil hroziacu škodu, je ten, ktorého záležitosť bola obstaraná, povinný nahradiť konateľovi bez príkazu nevyhnutné náklady, aj keď sa výsledok bez zavinenia konajúceho nedostavil)

3. Záväzkovoprávny vzťah

Záväzkovým vzťahom je právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávka) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok (§ 488 ObčZ). Z platného záväzku je dlžník povinný niečo dať, konať, niečoho sa zdržať alebo niečo trpieť a veriteľ je oprávnený to od neho požadovať (§ 494 ObčZ).

3.1. Subjekty a strany záväzkovoprávneho vzťahu

Strana v záväzkovom vzťahu predstavuje postavenie určitej osoby (fyzická osoba, právnická osoba, štát) z hľadiska jeho práv a povinností. Každý záväzkový vzťah predpokladá existenciu najmenej dvoch strán, pričom právu jednej strany zodpovedá povinnosť druhej strany (popr. naopak). Stranami záväzkového vzťahu sú dlžník a veriteľ. Zároveň každý záväzkový vzťah predpokladá existenciu najmenej dvoch subjektov, z ktorých každý predstavuje jednu stranu v danom záväzkovom vzťahu (jednoduché záväzky). Týmito **subjektmi** sú fyzické osoby, právnické osoby a štát. Každý záväzok má teda najmenej toľko subjektov, koľko má strán.

Nie je však vylúčené, aby na každej strane záväzku sa nachádzalo viac subjektov (pluralita subjektov). Vtedy hovoríme o tzv. spoločných záväzkoch. Spoločné záväzky môžu byť solidárne, nedielne a delené. **Solidárne záväzky** rozlišujeme

- a) na strane veriteľa (aktívna solidarita – ak je na plnenie voči dlžníkovi oprávnených viac veriteľov, pričom dlžník je oprávnený splniť dlh ktorémukoľvek z nich s tým následkom, že splnením celého dlhu len jednému veriteľovi záväzok dlžníka zanikne aj voči ostatným veriteľom) a

b) na strane dlžníka (pasívna solidarita – ak je niekoľko dlžníkov zaviazaných na to isté plnenie a veriteľ je oprávnený požadovať od ktoréhokoľvek z nich splnenie celého dlhu, pričom splnením len jedného z nich dlh voči veriteľovi zaniká a vzniká právo plnenia voči ostatným dlžníkom, tzv. regresný nárok).

Nedielnymi záväzkami sú také, ktorých predmet plnenia je nedeliteľný, t.j. ktoré môžu byť splnené len všetkým veriteľom súčasne (napr. vrátiť vec spoluvlastníkom), resp. všetkými dlžníkmi súčasne (napríklad usporiadať koncert), t.j. predpokladajú pluralitu veriteľov alebo dlžníkov a zároveň nedeliteľnosť plnenia.

Delené záväzky sú všetky také, ktoré predpokladajú pluralitu na strane dlžníkov alebo veriteľov a zároveň nebudú nedielne. Najčastejšie môže ísť o peňažné plnenie.

Osobitným druhom záväzkov sú **záväzky v prospech tretieho**, v ktorých na strane jednej vystupuje zmluvný veriteľ ako aj tretia osoba, v prospech ktorej sa predmetná zmluva uzatvára (napr. poisťná zmluva). Zmluvou v prospech tretieho (§ 50 ObčZ) sa jedna strana (dlžník, promitent) sľubuje druhej strane (veriteľovi, promisarovi), že bude plniť tretej osobe (*tertius*).

3.2. Predmet a obsah záväzkovoprávných vzťahov

Predmet záväzkového vzťahu predstavuje určité plnenie, ktoré spočíva v tom, že dlžník je povinný veriteľovi niečo dať (napr. odovzdať vec), určitým spôsobom konať (napr. poskytnúť službu, obstarat' zájazd, ospravedlniť sa) alebo nekonať, t.j. niečo opomenúť (napr. zdržať sa zásahov do osobnostných práv) alebo niečo strpieť (napr. strpieť presah susedovej strechy na svoj pozemok).

Pokiaľ ide o spôsob plnenia, ktorým sa má poskytnúť, rozlišujeme:

- a) jednorazové plnenie; splnenie záväzku naraz, t.j. plnenie nerozdelené na časti a ani nemá trvalú povahu (napr. odovzdanie veci)
- b) opakujúce sa plnenie; plnenie vo forme splátok alebo dávok (napr. výživné)
- c) trvajúce plnenie; plnenie, ktoré je časovo neobmedzené, resp. obmedzené na konkrétny čas (napr. zákaz konkurencie)

Zároveň, podľa predmetu plnenia, rozlišujeme plnenie určené:

- a) jednotlivo (individuálne); predmetom plnenia je individuálne určená vec alebo konanie
- b) druhovo (genericky); plnenie je spravidla určené len druhom, príp. kvalitou a kvantitou, avšak najčastejšie ide o peňažné plnenie

- c) alternatívne; dlžníkovi je daná voľba medzi viacerými možnými plneniami (napr. vydať vec alebo nahradiť škodu)

Obsah záväzkovoprávneho vzťahu predstavuje súhrn práv a povinností jeho účastníkov (t.j. strán, subjektov), teda ide o všetky práva a povinnosti, ktoré účastníkom tohto záväzku z neho vyplývajú. Najčastejšie si práva a povinnosti dlžníka a veriteľa navzájom zodpovedajú. To však neznamená len skutočnosť, že povinnosti dlžníka zodpovedá právo veriteľa ale aj to, že povinnosti dlžníka plniť veriteľovi zodpovedá právo dlžníka, aby veriteľ jeho plnenie prijal (t.j. každá strana má aj právo aj povinnosť). V takom prípade hovoríme o tzv. synalagmatických záväzkoch. Vo väčšine prípadov však účastníkom z určitého záväzkového vzťahu vyplýva celý katalóg práv a povinností (napr. kúpna zmluva). V opačnom prípade ide o asynalagmatické záväzky, ak povinnosti dlžníka nezodpovedá žiadna povinnosť veriteľa a naopak právu veriteľa nezodpovedá žiadne právo dlžníka (napr. darovacia zmluva).

3.3. Druhy záväzkovoprávnych vzťahov

Zväzkovoprávne vzťahy právna teória triedi podľa rozličných kritérií, či už ide o druh plnenia, predmet plnenia, ich pomenovania, počtu strán, podmienenosti a pod. Záväzky rozlišujeme:

1. Podľa predmetu plnenia:

- a) s jednotlivo (individuálne) určeným plnením
- b) s druhovo (genericky) určeným plnením
- c) alternatívne záväzky
- d) alternativa facultas, t.j. záväzok dlžníka poskytnúť veriteľovi ním určené plnenie, prípadne iné vhodné plnenie, t.j. alternatívne plnenie nie je veriteľom vymedzené a je založené na voľbe dlžníka, avšak podmienené objektívnou vhodnosťou vo vzťahu k primárnemu plneniu (napr. ak by veriteľ žiadal vrátenie veci alebo iné vhodné plnenie, možno predpokladať, že iným vhodným plnením by bolo vrátenie druhovo rovnakej veci, resp. peňažná náhrada)

2. Ďalej podľa druhu predmetu plnenia:

- a) peňažné
- b) nepeňažné

3. Podľa odplatnosti:

- a) odplatné (vzájomné - synalagmatické)
- b) bezodplatné (jednoduché - asynalagmatické)

4. Podľa kauzy (hospodárskeho dôvodu):

a) kauzálne

- obligatórne kauzálne (vyžaduje vyjadrenie kauzy priamo v záväzku, napr. uznanie dlhu)
- fakultatívne kauzálne (prevažná väčšina záväzkov nie je spojená s povinnosťou vyjadrenia kauzy, avšak jej prípadné vyjadrenie nespôsobuje neplatnosť, resp. neúčinnosť záväzku)

b) abstraktné

- fakultatívne (vid' predchádzajúci výklad)
- obligatórne (vyjadrenie kauzy nie je prípustné; typickým záväzkom, ktorý nesmie byť podmienený kauzou pod sankciou neplatnosti je záväzok zo zmenky)

5. Podľa predpísanej formy:

- a) formálne (vyžaduje sa zákonom predpísaná forma – napr. zmluva o prevode nehnuteľnosti musí mať písomnú formu)
- b) neformálne (nevyžaduje sa predpísaná forma, napr. zmluva o dielo)

6. Podľa pomenovania:

- a) pomenované (ôsma časť ObčZ)
- b) nepomenované (inominátne, § 51 ObčZ)

7. Podľa počtu strán:

- a) dvojstranné
- b) viacstranné

8. Naturálne záväzky (obligácie); ide o záväzky, pri ktorých neexistuje vymáhateľnosť, tzv. právo bez nároku:

- a) záväzky zo stávky a hry,
- b) záväzky z pôžičiek poskytovaných do stávky alebo hry
- c) premlčané záväzky
- d) záväzky neplatné (iba) pre nedostatok (dohodnutej) formy

4. Existencia a trvanie záväzku a nakladanie s ním

4.1. Vznik záväzku

V zmysle § 489 ObčZ záväzky vznikajú z:

- a) z právnych úkonov (najčastejšie zo zmlúv); nie je však vylúčený vznik záväzkov na základe jednostranného právneho úkonu (napr. verejný prísľub)

- b) z protiprávnych úkonov (napr. spôsobením škody, omeškaním, poskytnutím vadného plnenia)
- c) úradným rozhodnutím (napr. súdom)
- d) z iných právnych skutočností uvedených v zákone (napr. podľa § 135 ods. 2 ObčZ má nálezca právo na náležité voči vlastníkovi nájdenej veci)

4.2. Zmeny záväzku

4.2.1. Zmeny v obsahu záväzku

Počas existencie záväzku môže kedykoľvek od jeho vzniku do jeho zániku nastať jeho zmena, a to na základe vôle subjektov záväzku (dohoda strán) ako proti ich vôli (omeškanie).

Inštitút **dohody strán** (§ 516 ObčZ) vychádza zo skutočnosti, že počas trvania záväzku môžu jeho účastníci kedykoľvek dohodou zmeniť svoje vzájomné práva a povinnosti. Vo všeobecnosti musí byť z dohody strán zrejmé, či má doterajší záväzok zaniknúť alebo či má nový záväzok existovať popri pôvodnom záväzku; ak táto skutočnosť z dohody nevyplýva, vzniká nový záväzok popri pôvodnom záväzku (kumulatívna novácia).

Ďalším spôsobom zmeny obsahu záväzku, tento krát však bez ohľadu na vôľu jeho účastníkov, je omeškanie jednej zo strán (dlžníka alebo veriteľa). Pre **omeškanie dlžníka** platí, že dlžník, ktorý svoj záväzok riadne a včas nesplní, je v omeškaní. Pri peňažných záväzkoch je v prípade omeškania dlžníka veriteľ oprávnený žiadať aj úroky z omeškania (výšku úrokov ustanovuje vyhláška č. 87/1995 Z. z.). Omeškanie dlžníka môže mať za následok vznik práva veriteľa od zmluvy odstúpiť a pri fixných zmluvách má za následok zánik zmluvy. **Omeškanie veriteľa** nastáva, ak veriteľ neprijal riadne ponúknuté plnenie alebo neposkytol v čase plnenia súčinnosť potrebnú na splnenie dlhu. V takom prípade prechádza nebezpečenstvo náhodnej skazy veci na veriteľa, pričom ak omeškanie vznikne zavinením veriteľa, dlžník je oprávnený žiadať od neho náhradu škôd spôsobených dlžníkovi omeškaním.

4.2.2. Zmeny v osobe veriteľa a dlžníka

Najčastejšími spôsobmi zmeny v osobe veriteľa alebo dlžníka v záväzkovom vzťahu sú postúpenie pohľadávky (zmena v osobe veriteľa), prevzatie dlhu a pristúpenie k záväzku (zmena v osobe dlžníka). Veriteľ môže svoju pohľadávku aj bez súhlasu dlžníka odplatne alebo bezodplatne **postúpiť** zmluvou inej osobe. S postúpenou pohľadávkou prechádza aj príslušenstvo pohľadávka a všetky práva s ňou spojené (vrátane zabezpečovacích). Zmluva o postúpení pohľadávky musí byť uzavretá písomne a pôvodný veriteľ (postupca) je povinný

dlžníkovi postúpenie pohľadávky na nového veriteľa (postupníka) oznámiť bez zbytočného odkladu. Dovtedy sa dlžník zbaví záväzku plnením postupcovi.

Prevzatie dlhu spočíva v tom, že sa určitá osoba písomne dohodne s dlžníkom, že preberá jeho dlh voči veriteľovi, ak na to dá veriteľ súhlas (pôvodnému alebo novému dlžníkovi). V prípade, že veriteľ súhlas nedá, nový dlžník sa stáva dlžníkom popri pôvodnom dlžníkovi. Zabezpečenie dlhu poskytnuté tretími osobami len vtedy, ak tieto osoby súhlasia so zmenou v osobe dlžníka.

Pristúpenie k záväzku predstavuje zmenu záväzku takým spôsobom, že na základe písomnej dohody bez súhlasu dlžníka sa určitá osoba s veriteľom dohodne, že splní za dlžníka jeho peňažný záväzok, čím sa stáva dlžníkom popri pôvodnom dlžníkovi. Ak by sa takáto (aj ústna) dohoda uzavrela naopak s dlžníkom (bez súhlasu veriteľa), takáto osoba by mala voči tomuto dlžníkovi povinnosť poskytovať plnenie jeho veriteľovi. Veriteľovi by však týmto priame právo nevzniklo.

4.3. Zabezpečenie záväzku

Zabezpečenie záväzku spočíva v tom, že primárna povinnosť dlžníka splniť veriteľovi dlh je sprevádzaná sekundárnou povinnosťou dlžníka alebo tretej osoby, čím je posilnené postavenie veriteľa. Osobitosťou zabezpečovacích záväzkov však je, že ide vždy o záväzky vedľajšie (akcesorické), ktoré môžu existovať len popri hlavnom záväzku. Nemôžu teda vzniknúť, ak neexistuje hlavný záväzok, pričom ak zanikne hlavný záväzok, zanikne aj záväzok zabezpečovací. Zabezpečovacie záväzky plnia dve základné funkcie, a to 1) zabezpečovaciú funkciu (určitým spôsobom nútia dlžníka splniť jeho záväzok) a 2) uhradzovaciú (v prípade nesplnenia hlavného záväzku nastane v niektorých prípadoch splnenie prostredníctvom vedľajšieho zabezpečovacieho záväzku).

Medzi najzákladnejšie a najpoužívanjšie zabezpečovacie prostriedky zaradíme:

- a) zmluvnú pokutu
- b) ručenie
- c) záložnú zmluvu (záložné právo)
- d) zabezpečenie záväzkov prevodom práva
- e) uznanie dlhu

Zmluvná pokuta je dohodou určená peňažná suma, ktorú je dlžník povinný zaplatiť veriteľovi pre prípad dlžníkom zavineného porušenia zmluvnej povinnosti, a to aj v prípade, ak veriteľovi škoda nevznikne. Zmluvnú pokutu možno dojednať len písomne, pričom

z dojednanja musí byť zrejماً výška zmluvnej pokuty alebo aspoň spôsob jej určenia. Veriteľ nie je oprávnený požadovať náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta, ak z dojednanja účastníkov o zmluvnej pokute nevyplýva niečo iné. Veriteľ je zároveň oprávnený domáhať sa náhrady škody presahujúcej zmluvnú pokutu, len keď je to medzi účastníkmi dohodnuté. Na základe moderačného práva môže súd neprímerane vysokú zmluvnú pokutu znížiť. Pritom súd prihliadne na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti.

Ručenie je právny vzťah medzi veriteľom a tretou osobou (ručiteľom), ktorého obsah tvorí záväzok ručiteľa, t.j. osoby odlišnej od dlžníka, uspokojiť pohľadávku veriteľa, ak ju neuspokojí sám dlžník. Ručenie vzniká písomným vyhlásením, ktorým ručiteľ berie na seba voči veriteľovi povinnosť, že pohľadávku uspokojí, ak ju neuspokojí dlžník. Na vznik ručenia nie je potrebný súhlas dlžníka, vyžaduje sa však uzavretie dohody medzi ručiteľom a veriteľom.

Záložnou zmluvou je zmluva medzi veriteľom a dlžníkom alebo tretou osobou, ktorou alebo na základe ktorej sa na zabezpečenie pohľadávky zriaďuje záložné právo na určitú vec alebo na určité právo.

Splnenie záväzku možno zabezpečiť dočasným prevodom práva dlžníka alebo tretej osoby v prospech veriteľa. Pri **zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva** sa dočasne prevádza vlastníctvo k prevádzanej veci podľa všeobecných ustanovení o nadobudnutí vlastníctva zmluvou. Zmluva o zabezpečovacom prevode práva sa musí uzatvoriť písomne. Ak zabezpečený záväzok nie je riadne a včas splnený, veriteľ je oprávnený začať výkon zabezpečovacieho prevodu práva a prevedené právo speňažiť spôsobom uvedeným v zmluve alebo dražbou.

Uznanie dlhu je jednostranný písomný právny úkon dlžníka adresovaný veriteľovi, ktorý zakladá vyvrátiteľnú právnu domnienku, že dlh v čase uznania trval. Pri uznaní dlhu musí byť dlh určený čo do právneho dôvodu a jeho výšky.

4.4. Zánik záväzku

Záväzkovoprávny vzťah zaniká na základe právnych skutočností, s ktorými objektívne právo takýto právny následok spája. V prvom rade je potrebné rozlišovať zánik záväzku, kedy dochádza k uspokojeniu veriteľa (splnenie, započítanie, novácia) a zánik záväzku bez uspokojenia veriteľa (odpustenie dlhu, nemožnosť plnenia, uplynutie času a pod.). Vo všeobecnosti rozoznávame zánik záväzkov:

1. Na základe právneho úkonu

a) jednostranného

Splnenie

Splnením dlh zanikne. Dlh musí byť splnený riadne a včas.

Započítanie

Ak veriteľ a dlžník majú vzájomné pohľadávky, ktorých plnenie je rovnakého druhu, zaniknú započítaním, pokiaľ sa vzájomne kryjú, ak niektorý z účastníkov urobí voči druhému prejav smerujúci k započítaniu.

Výpoveď

Ak je dojednaná zmluva na dobu neurčitú, ktorej predmetom je záväzok na nepretržitú alebo opakovanú činnosť, alebo záväzok zdržať sa určitej činnosti alebo strpieť určitú činnosť a ak zo zákona alebo zo zmluvy nevyplýva spôsob jej výpovede, možno zmluvu vypovedať v lehote troch mesiacov ku koncu kalendárneho štvrťroka

Uloženie do úradnej úschovy

Ak dlžník nemôže splniť svoj záväzok veriteľovi, pretože veriteľ je neprítomný alebo je v omeškaní alebo ak dlžník má odôvodnené pochybnosti, kto je veriteľom, alebo veriteľa nepozná, nastávajú účinky splnenia záväzku, ak jeho predmet dlžník uloží do úradnej úschovy.

Odstúpenie od zmluvy

Odstúpenie od zmluvy je jednostranný právny úkon adresovaný druhej strane, ktorým sa ruší zmluvný záväzkovoprávny vzťah v okamihu, keď dôjde druhej strane. Odstúpením od zmluvy sa zmluva od začiatku zrušuje, teda *ex tunc*, pokiaľ právny predpis alebo dohoda neustanovuje inak. Subjekty môžu odstúpiť od zmluvy vtedy, ak to ustanovuje zákon, alebo sa na tom dohodli.

b) dvojstranného

Dohoda o novácii

Ak sa veriteľ dohodne s dlžníkom, že doterajší záväzok sa nahrádza novým záväzkom, doterajší záväzok zaniká a dlžník je povinný plniť nový záväzok (privatívna novácia).

Dohoda o odpustení dlhu a vzdaní sa práva

Veriteľ sa môže s dlžníkom dohodnúť, že sa vzdáva svojho práva alebo že dlh odpúšťa; táto dohoda sa musí uzavrieť písomne. Dohoda, ktorou sa niekto vzdáva práv, ktoré môžu vzniknúť až v budúcnosti, je neplatná.

Dohoda o zrušení záväzku

Veriteľ môže s dlžníkom uzavrieť dohodu, na základe ktorej sa nesplnený záväzok alebo jeho časť sa zrušuje.

Dohoda o urovnaní

Dohodou o urovnaní môžu účastníci upraviť práva medzi nimi sporné alebo pochybné. Doterajší záväzok je nahradený záväzkom, ktorý vyplýva z urovnania.

Dohoda o započítaní

Ide o započítanie dvojstrannou dohodou. Predpokladom je vzájomnosť pohľadávok a dohoda účastníkov o započítaní.

2. Na základe udalosti

Smrť dlžníka alebo veriteľa

Smrťou dlžníka povinnosť nezanikne, ibaže jej obsahom bolo plnenie, ktoré mal osobne vykonať dlžník. Smrťou veriteľa právo zanikne, ak bolo plnenie obmedzené len na jeho osobu

Uplynutie času

Práva a povinnosti zaniknú uplynutím času, na ktorý boli časovo obmedzené

Nemožnosť plnenia

Ak sa plnenie stane nemožným, povinnosť dlžníka plniť zanikne. Plnenie nie je nemožné, najmä ak ho možno uskutočniť aj za sťažených podmienok, s väčšími nákladmi alebo až po dojednanom čase.

Splynutie

Ak akýmkoľvek spôsobom splynie právo s povinnosťou (záväzkom) v jednej osobe, zanikne právo i povinnosť (záväzok), ak zákon neustanovuje inak.

3. Na základe rozhodnutia štátneho orgánu (napr. rozhodnutím súdu)

II. Osobitná časť záväzkového práva – Záväzky z právnych úkonov

1. Zmluvy o prevode vlastníckeho práva

1.1. Kúpna zmluva

Z kúpnej zmluvy vznikne predávajúcemu povinnosť predmet kúpy kupujúcemu odovzdať a kupujúcemu povinnosť predmet kúpy prevziať a zaplatiť zaň predávajúcemu dohodnutú cenu. Podstatnými náležitosťami kúpnej zmluvy je určenie predmetu kúpy a určenie kúpnej ceny. Predmetom kúpy môžu byť všetky veci, ktoré sú vecami v právnom zmysle, pokiaľ nie sú osobitným zákonom vylúčené v dispozícii. Pokiaľ je predmetom kúpy nehnuteľnosť, kúpna zmluva musí byť uzavretá v písomnej forme.

1.2. Darovacia zmluva

Darovacou zmluvou darca niečo bezplatne prenecháva alebo sľubuje obdarovanému a obdarovaný tento dar alebo sľub prijíma. Ak je predmetom daru nehnuteľnosť alebo ak pri

hnuteľnej veci nedôjde k odovzdaniu a prevzatiu veci pri darovaní, darovacia zmluva musí mať písomnú formu.

2. Obstarávatel'ské zmluvy

2.1. Zmluva o dielo

Zmluvou o dielo zaväzuje sa objednávateľovi ten, komu bolo dielo zadané (zhotoviteľ diela), že ho za dojednanú cenu vykoná na svoje nebezpečenstvo. Ak ide o zhotovenie veci na zákazku, vznikne objednávateľovi právo, aby mu zhotoviteľ podľa jeho objednávky vec zhotovil, a povinnosť zaplatiť zhotoviteľovi cenu za zhotovenie veci. Podstatnými náležitosťami zmluvy o dielo je určenie diela a určenie ceny diela. Zmluva nevyžaduje písomnú formu. Zákon síce pojem dielo nedefinuje, možno však konštatovať, že dielom sa rozumie zhotovenie určitej hnuteľnej (nábytok) alebo nehnuteľnej veci (stavba) alebo jej zachytenie na hmotnom substráte (napr. zhotovenie projektu). Dielom sa však rozumie aj oprava alebo úprava určitej veci.

2.2. Príkazná zmluva

Príkaznou zmluvou sa zaväzuje príkazník, že pre príkazcu obstará nejakú vec alebo vykoná inú činnosť. Príkazca je povinný poskytnúť príkazníkovi odmenu iba vtedy, ak bola dohodnutá alebo je obvyklá, najmä vzhľadom na povolanie príkazníka. Popri príkaznej zmluve rozlišujeme aj osobitné typy, a to zmluvu o obstaraní veci (nemusí mať písomnú formu ale obstarávateľ je povinný objednávateľovi odovzdať písomné potvrdenie o uzavretí zmluvy), zmluvu o obstaraní predaja veci (musí mať písomnú formu) a zmluvu o obstaraní zájazdu (musí mať písomnú alebo inú vhodnú formu).

2.3. Sprostredkovateľská zmluva

Sprostredkovateľskou zmluvou sa sprostredkovateľ zaväzuje obstarat' záujemcovi za odmenu uzavretie zmluvy a záujemca sa zaväzuje sprostredkovateľovi poskytnúť odmenu vtedy, ak bol výsledok dosiahnutý pričinením sprostredkovateľa. Sprostredkovateľovi patrí odmena v dohodnutej výške. Zmluva nevyžaduje písomnú formu.

3. Zmluvy o prenechaní veci

3.1. Zmluva o pôžičke

Zmluvou o pôžičke prenecháva veriteľ dlžníkovi veci určené podľa druhu, najmä peniaze, a dlžník sa zaväzuje vrátiť po uplynutí dohodnutej doby veci rovnakého druhu. Pri peňažnej pôžičke možno dohodnúť úroky. Ide o typický reálny kontrakt, t.j. zmluva vzniká až reálnym odovzdaním predmetu pôžičky druhej zmluvnej strane, nie dohodnutím podstatných náležitostí zmluvy (ako je tomu pri konsenzuálnych kontraktach). Zmluva nevyžaduje písomnú formu.

3.2. Zmluva o výpožičke

Zmluvou o výpožičke vznikne vypožičiavateľovi právo vec po dohodnutú dobu bezplatne užívať. Na rozdiel od zmluvy o pôžičke, predmetom výpožičky nie je druhovo ale individuálne určená, t.j. konkrétna vec. Typickým znakom zmluvy o výpožičke je bezodplatnosť. Zmluva nevyžaduje písomnú formu.

3.3. Nájomná zmluva

Nájomnou zmluvou prenajímateľ prenecháva za odplatu nájomcovi vec, aby ju dočasne užíval alebo z nej bral aj úžitky. Aj v tomto prípade ide o prenechanie individuálne určenej veci, avšak nejde o bezplatné ale odplatné prenechanie tejto veci, t.j. za nájomné. V prípade, že predmetom nájmu je byt, možno nájomnú zmluvu vypovedať len z dôvodov ustanovených v zákone. Ak nie je nájomná zmluva k bytu uzavretá písomne, vyhotoví sa o jej obsahu zápisnica.

4. Zmluvy o poskytnutí služieb

4.1. Zmluva o ubytovaní

Zo zmluvy o ubytovaní vznikne objednávateľovi právo, aby mu ubytovateľ poskytol prechodné ubytovanie na dohodnutú dobu alebo na dobu vyplývajúcu z účelu ubytovania v zariadení na to určenom (hotely, nocľahárne, ubytovne a iné zariadenia).

4.2. Zmluva o preprave

Rozlišujeme zmluvu o preprave osôb a zmluvu o preprave nákladu. Zmluvou o preprave osôb vzniká cestujúcemu, ktorý za určené cestovné použije dopravný prostriedok, právo, aby ho dopravca prepravil do miesta určenia riadne a včas. Zmluvou o preprave nákladu vzniká odosielateľovi právo, aby mu dopravca za prepravné zásielku prepravil do určeného miesta a vydal ju určenému príjemcovi.

4.3. Zmluva o úschove

Zmluvou o úschove vznikne zložiteľovi právo, aby uschovávateľ hnutelnú vec prevzatú od neho do úschovy riadne opatroval. Veľmi častým prípadom je uzavretie zmluvy o úschove pomocou mechanických prostriedkoch (úschovné skrinky napr. na stanici).

5. Poistná zmluva

Poistnou zmluvou sa poistiteľ zaväzuje poskytnúť v dojednanom rozsahu plnenie, ak nastane náhodná udalosť v zmluve bližšie označená a fyzická alebo právnická osoba, ktorá s poistiteľom poistnú zmluvu uzavrela, je povinná platiť poistné. Súčasťou poistnej zmluvy sú aj všeobecné poistné podmienky, ktoré bližšie určujú práva a povinnosti zmluvných strán.

Rozlišujeme poistenie

- a) majetku, pre prípad jeho poškodenia, zničenia alebo straty či odcudzenia
- b) osôb pre prípady jej telesného poškodenia, smrti, dožitia a pod. a
- c) zodpovednosti za škodu vzniknutú na živote alebo zdraví alebo na určitej veci

Veľmi často je poistná zmluva uzavretá v prospech inej osoby (zmluva v prospech tretieho podľa § 50 ObčZ).

6. Zmluva o združení

Zmluvou o združení sa niekoľko osôb združuje, aby sa spoločne pričínili o dosiahnutie dojednaného účelu. Združenia uzavreté na základe zmluvy o združení nemajú právnu subjektivitu. Nemožno totiž zamieňať združenie podľa zmluvy o združení a občianske združenie založené podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov, ktoré však právnu subjektivitu má. V prípade, že združenie na základe spoločnej činnosti účastníkov nadobudne určitý majetok, tento sa stáva spoluvlastníctvom všetkých účastníkov.

7. Verejný prísľub

Verejným prísľubom sa zaväzuje ten, kto verejne vyhlási, že zaplatí odmenu alebo poskytne iné plnenie jednému alebo niekoľkým z bližšie neobmedzeného počtu osôb, ktoré splnia podmienky určené vo verejnom prísľube (napr. poskytnutie odmeny za nájdeného psa na základe vyhlásenia).

Použitá literatúra

Lazar, J. a kol.: Občianske právo hmotné. Tretie doplnené a prepracované vydanie. 2. časť. Bratislava: Iura Edition, 2006

Spracoval: **JUDr. Martin Kurčák**
Interný doktorand
Ústav súkromného práva
FP PEVŠ